

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) sa predkladá z dôvodu transpozície európskej legislatívy revidujúcej súčasné nastavenie vnútorného trhu s obnoviteľným plynom, so zemným plynom a s vodíkom v Európskej únii (ďalej len „EÚ“). Európsky parlament dňa 13. júna 2024 schválil finálne znenie reformy nastavenia trhu s obnoviteľným plynom, so zemným plynom a s vodíkom.

Reforma obsahuje:

- smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1788 z 13. júna 2024 o spoločných pravidlách pre vnútorné trhy s obnoviteľným plynom, so zemným plynom a s vodíkom, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2023/1791 a zrušuje smernica 2009/73/ES (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1788, 15.7.2024) (ďalej len „smernica (EÚ) 2024/1788“), a
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1789 z 13. júna 2024 o vnútornom trhu s obnoviteľným plynom, zemným plynom a vodíkom, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1227/2011, (EÚ) 2017/1938, (EÚ) 2019/942 a (EÚ) 2022/869 a rozhodnutie (EÚ) 2017/684 a ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 715/2009 (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L, 2024/1789, 15.7.2024).

Cieľom reformy nastavenia trhu s obnoviteľným plynom, so zemným plynom a s vodíkom je predovšetkým podporiť dosiahnutie uhlíkovej neutrality a dosiahnutie významného zníženia emisií skleníkových plynov v sektore energetiky a dopravy, podporiť rozvoj vodíkového hospodárstva, zabezpečenie energetickej bezpečnosti a dostupnosti cien energií.

Európska komisia v nadväznosti na vypuknutie vojenskej agresie Ruska proti Ukrajine prijala 8. marca 2022 oznámenie s názvom REPowerEU - spoločné európske pravidlá pre cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu, ktoré zdôraznilo význam diverzifikácie dodávok plynu v záujme postupného ukončenia závislosti Únie od ruských energií. Z tohto dôvodu Komisia kladie dôraz na posilňovanie úlohy a rozširovanie využívania udržateľného biometánu a zavádzanie obnoviteľného vodíka. Cieľom uvedenej európskej legislatívy tak je uľahčiť prenikanie obnoviteľných plynov, nízkouhlíkových plynov a vodíka do energetického systému, čím sa umožní odklon od fosílného plynu a podporí dosahovanie klimatických cieľov Únie do roku 2030 a klimateckej neutrality do roku 2050.

Zákon o energetike (ďalej len „ZoE“) v súčasnosti vytvára právny rámec pre podnikanie v energetických odvetviach, stanovuje práva a povinnosti jednotlivých účastníkov trhu s elektrinou a plynom a pravidlá pre výkon štátnej správy v energetike. Cenovú a vecnú reguláciu v odvetví elektroenergetiky a plynárenstva upravuje zákon o regulácii v sieťových odvetviach (ďalej len „ZoR“), ktorý ďalej vymedzuje postavenie a pôsobnosť Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „ÚRSO“) ako jediného a samostatného regulátora pre sieťové odvetvia a povinnosti regulovaných subjektov. Zákon o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby (ďalej len „zákon o podpore OZE“)

ustanovuje spôsob a podmienky podpory OZE, práva a povinnosti výrobcov energie z OZE a ďalších účastníkov trhu s elektrinou a plynom.

Základné princípy, z ktorých súčasná zákonná úprava vychádza, sú aj naďalej platné v rámci členských štátov EÚ. Aktuálnymi zmenami dochádza však k rozšíreniu niektorých z nich, k doplneniu už zavedených nových princípov a rovnako doplneniu právomocí a povinností nových účastníkov trhu s vodíkom v záujme podpory jednotného trhu s plynom a vodíkom, stability a bezpečnosti trhu a zaistenia ochrany jednotlivých subjektov, najmä koncových odberateľov plynu a vodíka.

Súčasne sa v jednotlivých novelizovaných zákonoch menia ďalšie ustanovenia v reakcii na požiadavky aplikačnej praxe.

Návrh zákona ZoE prináša najmä tieto zmeny:

- zavedenie a komplexnú právnu úpravu v oblasti trhu s vodíkom na podporu rozvoja vodíkového hospodárstva,
- doplnenie nových účastníkov trhu s vodíkom, konkrétne prevádzkovateľ zásobníka vodíka, výrobca vodíka, prevádzkovateľ vodíkového terminálu, dodávateľ vodíka, koncový odberateľ vodíka,
- rozšírenie ustanovení o ochrane odberateľov aj na koncových odberateľov vodíka,
- úpravu aktívneho odberateľa v plyne,
- úpravu inteligentných meracích systémov v oblasti plynárenstva a vodíka,
- správu a prístup k údajom koncových odberateľov plynu,
- doplnenie úpravy týkajúcej sa inteligentných meracích systémov, ktorá vyplýva z technologického vývoja dátových sietí a zastarania starších dátových sietí, ktoré môžu byť trvale vypnuté ešte pre uplynutím technickej doby životnosti inteligentných meracích systémov,
- úpravy ďalších ustanovení v reakcii na požiadavky aplikačnej praxe.

Návrh zákona o podpore OZE prináša najmä tieto zmeny:

- definíciu nízkouhlíkových plynov, nízkouhlíkových palív a nízkouhlíkového vodíka v súlade s požiadavkami smernice (EÚ) 2024/1788,
- zavedenie práv a povinností výrobcu nízkouhlíkových plynov,
- úpravu v oblasti registra obnoviteľných plynov, ktorý sa rozširuje o register nízkouhlíkových plynov v súlade s požiadavkami smernice (EÚ) 2024/1788,
- v súvislosti s úpravou registra obnoviteľných plynov a nízkouhlíkových plynov sa dopĺňa a rozširuje aj úprava v oblasti záruk pôvodu nízkouhlíkových plynov o záruky pôvodu nízkouhlíkových plynov, spresňuje sa a rozširuje vecný rozsah metodologickej usmerňovacej pôsobnosti ministerstva pri uvádzaní pohonných látok na trh

Navrhané úpravy majú za cieľ podporiť energetickú transformáciu v súlade s cieľmi Únie v oblasti klímy a prispieť súčasne k urýchleniu zníženia emisií existujúcich palív a podporiť prechod odberateľov v ťažko dekarbonizovateľných odvetviach, kde neexistujú ďalšie energeticky alebo nákladovo efektívne možnosti. Úprava súvisí aj s tým, že smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018) v platnom znení neupravovala oblasť nízkouhlíkových palív a nízkouhlíkového vodíka, nakoľko

sa nejedná o obnoviteľné palivá. Tým ale vznikla medzera v legislatívnom nastavení, ktorá bola vyplnená práve vďaka úprave týchto oblastí smernicou (EÚ) 2024/1788.

Návrh zákona ZoR prináša najmä tieto zmeny:

- rozšírenie doterajších právomocí ÚRSO v súvislosti s vyššie uvedenými zmenami v ZoE a požiadavkami smernice (EÚ) 2024/1788
- rozšírenie doterajšieho rozsahu vecnej a cenovej regulácie v kontexte vodíkoveho hospodárstva, najmä v kontextu následného prechodu na režim regulovaného prístupu k vodíkovým sieťam od 1. januára 2033.
- úpravy ďalších ustanovení v reakcii na požiadavky aplikačnej praxe.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom EÚ.

Návrh zákona predpokladá pozitívny dopad novej legislatívy z pohľadu sociálnych vplyvov najmä na zamestnanosť a trh práce, nakoľko predkladaný návrh zákona umožňuje širší rozvoj nových vodíkových technológií. Sektor vodíka sa stáva novým zdrojom zamestnanosti, ktorý prepája výrobu, distribúciu, výskum a aplikácie v priemysle a doprave.

Očakáva sa pozitívny vplyv navrhovaných opatrení na podnikateľské prostredie celkovo, najmä vzhľadom na zavedenie nových účastníkov trhu (prevádzkovateľ vodíkovej distribučnej siete, prevádzkovateľ zásobníka vodíka, výrobca vodíka, prevádzkovateľ vodíkoveho terminálu, dodávateľ vodíka, koncový odberateľ vodíka), čo zvyšuje podnikateľské príležitosti a podporuje vstup nových subjektov na trh s vodíkom. Navrhovaná právna úprava zavedie nové trendy a inovácie, ktorými sa energetika celosvetovo uberá, najmä v oblasti dekarbonizácie, vodíka a plynu zavedením nových činností na trhu s vodíkom, čím sa posilní postavenie odberateľov, ktorí majú záujem o využívanie energie z obnoviteľných zdrojov.

Očakáva sa pozitívny vplyv návrhu zákona na životné prostredie, najmä na zlepšenie životných podmienok obyvateľstva a kvalitu životného prostredia a kvalitu ovzdušia znížením priamych emisií z dopravy, najmä v mestskom prostredí. Taktiež sa očakávajú pozitívne vplyvy na zmenu klímy najmä znížením závislosti na fosílnych palivách v sektore energetiky, dopravy ako aj budov. Očakávajú sa však aj negatívne vplyvy na životné prostredie a to najmä pokiaľ ide o spotrebu vody, výroby vodíka pomocou elektrolyzy. Očakávajú sa tiež pozitívne vplyvy služieb verejnej správy na občana a aj pozitívne a negatívne vplyvy na procesy služieb vo verejnej správe.

Návrh zákona nepredpokladá vplyv na rozpočet verejnej správy, informatizáciu spoločnosti, ani vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona nebude predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

V návrhu zákona sa v žiadnej jeho časti nenavrhuje goldplating ani iné výrazné odlišenie od predpisov Európskej Únie, ktoré sú ním prijímané do národnej právnej úpravy.